

Drakensberger: 'n Groen bees vir 'n groen toekoms

Deur Izak Hofmeyr

Hoe jy ook al die geskiedenis van die Drakensberger in Suid-Afrika wil interpreteer, die feit is dat die Drakensberger van vandag 'n inheemse Sanga-tipe beesras is. Hy het sy beslag aan die suidpunt van Afrika gekry en sy aanpassings- en oorlewingsvermoë is sonder weerga. Die Drakensbergerkoei word allerweë gerespekteer vir haar vrugbaarheid en lae onderhoudskoste.

“Hoewel die Drakensberger (dalk hoofsaaklik vanweë sy naam) met die bergagtige, oostelike hoë-reënvalstreke van die land geassosieer word, het sy migrasie na hierdie dele eintlik relatief onlangs eers plaasgevind,” verduidelik Henk Delpont, vise-president van die Drakensberger-telersgenootskap van Suid-Afrika.

“Hy kom eintlik uit die droër, warm streke in die suid-westelike dele van die land waar hy in die hande van die plaaslike bevolking sy beslag gekry het nog lank voor die eerste Europeërs hier voet aan wal gesit het.

“Gedurende die trekproses saam met die Voortrekkers (en spesifiek die Uyse) het daar natuurlik self 'n ingrypende seleksieproses plaasgevind wat verdere unieke eienskappe in die bees vasgelê het, wat toe later hoofsaaklik in die omgewing van Wakkerstroom as afsonderlike

tipe geïdentifiseer is. Die Uys-familie het hierdie diere goed bewaar en, gelukkig vir ons, reeds van baie vroeg af aan sorgvuldige meting blootgestel.”

Die resultaat van hierdie proses is 'n inheemse bees wat by uitstek aangepas is om aan al die ekonomiese vereistes van 'n goeie vleisbees te voldoen in terme van vrugbaarheid en groei, maar met 'n besondere lae onderhoudsbehoefte.

Mooi vs goeie diere

“Ongelukkig,” sê Henk, “sal hierdie eienskappe verlore raak as daar nie op 'n deurlopende basis hiervoor geselekteer word en as diere nie die geleentheid gegee word om te wys dat hulle nie aan die vereistes voldoen nie. As stoetboer is dit my grootste dilemma: As ek 'n mooi bul op my veiling wil verkoop en 'n aanvaarbare prys vir hom wil kry, moet ek hom van kleins af mooi oppas en voer.

“Hy kry dus nooit die geleentheid om sy ware, inherente eienskappe ten toon te stel nie. Hy word nooit blootgestel aan die geleentheid om te onderpresteer of om werklik sy meerderwaardigheid teenoor sy tydgenote te wys nie. Dit is juis vir hierdie rede dat ek bang is dat die stoetbedryf te ver wegbeweeg het van die behoeftes van die kommersiële teler, wat in die eerste

plek 'n aanpasbare, lae-onderhoud koeikudde in stand wil hou.”

Wat hierdie koeikudde betref, sê hy, bly koeie vir hulle hele lewe as't ware in 'n veldtoets. Die enigste kriterium is of sy elke jaar 'n aanvaarbare kalf speen en in staat is om dadelik weer dragtig te raak omdat sy in 'n aanvaarbare kondisie is. Dit is in hierdie konteks jammer dat die persepsie van 'n mooi koei en 'n goeie koei ook van mekaar wegbeweeg het.

Telingsaspekte ter oorweging

Hierdie streng seleksie vir reproduksie behels eintlik 'n hele stel eienskappe, onder andere vrugbaarheid, aanpasbaarheid, voeromsetvermoë en melkproduksie, sê hy.

“Omdat jy wil hê jou vervangingsverse moet ook aan hierdie kriteria voldoen, is dit krities dat die bulle wat jy gebruik sal bydra tot hierdie eienskappe. Die enigste manier om daarvan seker te maak, is om bulle te gebruik wat gemeet is vir hierdie eienskappe, maar ook vir eienskappe wat jou speenkalwers 'n aantreklike opsie vir die voerkrale maak.

“Aan die ander kant is dit net so belangrik om seker te maak dat die bulle wat jy gebruik nie vir jou ongewenste eienskappe in jou kudde inbring nie. Soveel moontlik inligting oor elke bul wat jy dus

gebruik, is noodsaaklik. Dit is slegs op grond van die regte inligting dat jy die regte besluite kan neem en jou risiko kan beperk.”

As die kriteria vir 'n goeie koei dan vrugbaarheid en kondisie met lae onderhoudskoste is, sê Henk verder, is daar by hom geen twyfel nie dat die inheemse rasse doorgewoon beter vaar omdat hulle beter aangepas is by ons plaaslike omstandighede.

“Jy kan met enige dier in Suid-Afrika boer, en met die regte insette kan jy uitstekende resultate behaal. Die koste om egter daardie resultate te weeg te bring, is 'n faktor waarvan jy nie kan wegkom nie. Netto wins per hektaar is 'n som wat die Drakensberger telkens na vore bring as 'n uiters winsgewende ras.”

'n Groen bees

Volgens Henk is 'n nuwe mark tans besig om te groei, en dit is nou gekoppel aan die beweging wat losweg as herlewingslandbou bekendstaan.

“Die saaibedryf is besig om fundamenteel te verander in terme van bewerkingspraktieke en aspekte soos geenbewerking, dekgewasse en 'n veefaktor is onlosmaaklik deel hiervan. Saaiboere besef toenemend dat hulle 'n veefaktor in hul boerderypraktieke moet inbring om aan die een kant by te dra tot die grondgesondheid van hulle lande, maar aan die ander kant om die dekgewasse wat hulle plant te benut. Dit bring verder 'n diversifisering van inkomste mee wat in veranderende weersomstandighede baie waardevol vir die saaiboer is.

“Hulle pas dan die een of ander hoëdruk-beweidingstelsel toe en daarvoor benodig hulle 'n rustige bees wat homself maklik laat vasdruk tussen elektriese drade. Hiervoor is

die Drakensberger by uitstek geskik, omdat daar so 'n hoë premie op temperament geplaas word by die keuring van diere. Die Drakensberger is inderdaad besig om 'n reputasie as 'n groen bees op te bou.”

'n Aspek wat nou hiermee saamhang, is klimaatsverandering, sê Henk. Daar word toenemend gemeen dat die aanskuif van die reënseisoen, met geweldige droë voorsomers, 'n permanente tendens is en nie bloot deel van 'n siklus nie. Die implikasie is dat boere sal moet aanpas om hierdie droë voorsomers beter die hoof te bied. Juis as gevolg van die Drakensberger se oorlewingsvermoë en sy kapasiteit om vinnig kondisie te verbeter vanaf die veld ná die eerste reën, maak dit hom 'n uiters aantreklike opsie.

“Hier in ons wêreld, by Ficksburg in die Vrystaat, lyk dit asof ons eers in Desember groen weiding kan verwag. Dit beteken dat ons vir ten minste twee maande langer, die diere op winterveld moet kan dra. Omdat die Drakensberger se onderhoudsbehoefte so laag is, is dit net soveel makliker om hulle deur hierdie droogtetydperk te dra as in die geval van diere met 'n hoër onderhoudsbehoefte.”

Geboekstaafde voordele

Twee ander Drakensberger-boere beaam hierdie laaste stelling van Henk heelhartig. Hannes Lombaard van Westend Landgoed in die Morgenzon-omgewing in Mpumalanga, boer reeds 40 jaar kommersieel met Drakensbergers. In die suurveld-omgewing waar hulle boer, sê hy, is die Drakensberger se vrugbaarheid en aanpasbaarheid van die deurslaggewende faktore wat die ras vir hulle so winsgewend maak.

Die rustige Drakensberger laat hom maklik in 'n klein spasie vasdruk.

In die teenoorgestelde rigting, in die Hotazel-omgewing van die Kalahari, boer Werner Vermeulen op die plaas Middelpuuts. Hy het sowat 20 jaar gelede as 'n groentjie met sy beesboerdery begin. Sy keuse om met Drakensbergers te boer, sê hy, kom van wat hy gesien het in die berge naby Badplaas in Mpumalanga. Nou, 20 jaar later, is hy nog méér oortuig daarvan dat hy die regte keuse gemaak het.

Onder die uiters strawwe droogte-toestande van die afgelope paar jaar, kon hy steeds 'n kalfpersentasie van 96% handhaaf (in vergelyking met so min as 38% op buurplase). Die oorlewingsvermoë van die Drakensberger, sê hy, bly doorgewoon verstommend.

Staatmaker telersgenootskap

Dit is alles goed en wel om die Drakensberger as bees op te hemel, sê Henk, maar 'n mens moet ook die rol van die telersgenootskap uitsonder.

“Waar interne politiek in die meeste telersgenootskappe daarvoor berug is dat dit eintlik die ras terughou en skade berokken, kan ek met eerlikheid sê dat die gees onder Drakensberger-telers geweldig eensgesind is en dat lede die belang van die ras bo eiebelang stel.

“Ons is 'n progressiewe genootskap wat indringend na aspekte kyk wat die ras tot nadeel of langtermynvoordeel kan wees. Ons help mekaar, en enige nuwe telers kan verseker daarvan wees dat hulle met ope arms ontvang sal word en alle hulp sal kry wat hulle benodig.” ^{VP}

Vir meer inligting, skakel Henk Delpont by 083 300 1131.

Die Drakensbergkoei word allerweë gerespekteer vir haar vrugbaarheid en lae onderhoudskoste.